

**Қазақстан Республикасы ауылшаруашылығы министрлігі
Комерциялық емес акцерлік қоғам «Ұлттық агралық ғылыми –білім беру
орталығы »**

**ЖШС «Оңтүстік-Батыс мал және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу
институты »**

Ермаханов М.Н.

*Лекцияның тақырыбы «Түйе тұқымдарын селекциялық-асылдандыру
барысында құжаттандыру»*

Шымкент, 2022 ж.

ЖОСПАР

Кіріспе

- 1.Аталық түйелерді өнімділігіне қарай іріктеу
- 2.Аналық түйелерді өнімділігіне қарай іріктеп жұптастыру;
- 3.Түйе тұқымының өнімділік бағытына қарай шаруашылықтың сұранысына байланысты жұптастыру әдістері;
- 4.Түйе тұқымының өнімділік көрсеткішіне байланысты нарық заманына сұранысқа ие өнімін молайту мақсатында бағытын өзгерту .

Кіріспе

Бүгінгі таңда Түйе шаруашылығында аналық пен аталық түйелердің өнімділік көрсеткішіне қарай, сонымен қатар жыл сайын 2,5 жаспен 6,5 жасқа толған аналық пен аталықты арнай Ауыл шаруашылығы министрлігі бекіткен нұсқаулыққа сәйкес бонитировкадан өткізіп, класс беріліп келеді. Қазақстанда түйе шаруашылығы жеке сала ретінде ХХ ғасырдың 30-шы жылдарынан бастап дами бастады. Бұл саланы ғылыми түрде дамыту орыс ғалымы И.И.Лакозаның (1905-1967 жж.) ғылыми еңбектерінен бастау алса, 70-шы жылдардан бастап қазақ ғалымы А.Б.Баймұқанов (1936 ж туылған) оның жолын жалғастыруда. Қазіргі кезде осы саладағы ғылыми жұмыстармен «КазАгроИнновация» АҚ-ның «Оңтүстік-Батыс мал және өсімдік шаруашылығы ҒЗИ» айналысады, сонымен қатар осы институтта ғалымдар мен шаруашылықтағы мамандар кәсіби білімдерін жетілдіреді.

Қазақстанда қазақтың қос өркешті түйесі (қазақ бактрианы), қазақ аруанасы (қазақ дромедары), түрікмен аруанасы (түрікмен дромедары) тұқымдары мен олардың будандары бар. Түйе шаруашылығы өнімділігі бойынша үш бағытта өсіріледі: етті-жүнді, етті-сүтті және сүтті.

Басқа көшпенділер сияқты, қазақтардың да негізгі тамағы ет пен сүт, яғни малдан өндірілетін өнімдер болды. Бұлардан басқа малдың жүні мен терісі пайдаланылды. Түйенің басқа малдан ерекшелігі - боталағаннан кейін 18-айға дейін сауылады. Қазіргі кезде түйе шаруашылығы жеке сала ретінде дамып келеді. Түйеден ет, сүт, май, жүн және тері өнімдері өндіріледі. Түйе етін пісіріп те, қуырып та жеуге болады. Сонымен қатар түрлі ет өнімдерін өндіру технологиясында - «Бұқтырылған түйе еті», «Алматы шұжығы», «Шығыстық жартылай ысталған шұжық», «Ойсылқара» шұжықтарын дайындауға пайдаланылады. Түйе сүті бактерицидтік қасиетіне байланысты көп уақытқа дейін ашымай сақталады. Түйе сүтінен өндірістік негізде шұбат өндіріледі. Оның жүні өте жеңілдігімен және жылу сақтағыштығымен ерекшеленді.

Қазақстанда негізінен түйенің аралас бағыттағы (етті-жүнді-сүтті) бактриан түрі, сонымен қатар қазақ және түрікмен дромедарлары өсіріледі.

Түйе шаруашылығы ЕврАзия мен Солтүстік Африка елдерінің шөл және шөлейт аймақтарында тұратын халықтардың өмірінде маңызды рөл атқарады. Бұл сала халыққа қажетті ет пен сүтті, сонымен қатар сапалы жүн өнімдерін береді. Тағы бір ерекшелігі – түйе малы көп күтімді қажет етпейді және шөлді аймақтың қолайсыз жағдайларына өте төзімді келеді. Түйелердің тірілей салмағы орта есеппен 500 кг болады, бірақ кейбір тұқымдары 1000 кг-ға дейін жетеді. Сүті өте дәмді, майлылығы жоғары болып келеді.

Дүние жүзінде шөл және шөлейт жерлер көлемінің көбейіе түсуіне байланысты ФАО алдағы уақытта шөлейттегі мал шаруашылығын, оның ішінде түйе шаруашылығын дамытуды қолға алуды көздеуде. Осы себептен Қазақстанның дүниежүзілік қоғамдастығы бойынша алдағы орындарды иемденуіне мүмкіндігі мол.

1.Аталық түйелерді өнімділігіне қарай іріктеу

Қазақстанда өсірілетін түйелердің гендік қоры Орталық Азиядағы, тіпті бүкіл Евразия құрлығындағы түйе тұқымдарынан өзінің биологиялық айырмашылықтарымен ерекшеленеді. Кейінгі кезеңдерде тұқымның генетикалық деңгейдегі әртүрлілігін, соған сәйкес тұқымдық-популяциялық көзқараста өзгерістерін жоғалтуы байқалады. Қазақстандағы түйе малының биологиялық әртүрлілігін сақтау мен олардың қазіргі жағдайын анықтау мақсатында инвентеризациядан өткізу шараларын жасау керек. Бұл заманауи және антропогендік процестермен есептесе отырып, сақталып келген табиғи популяциялар мен селекционерлердің араласуымен шығарылған таза тұқымды және будан популяцияларды сақтап қалудың бірден-бір жолы. Қазақ бактрианы, қазақ және түрікмен дромедарларымен селециялық-асылтұқымдық жұмыстар жүргізудің негізгі бағыты – олардың дене тұрқын жақсарту, тірілей салмағын көтеру, сонымен қатар сүттілі мен жүн өнімділігін арттыру болып табылады. Бұл мақсатқа жетудің негізгі жолы: табын ішінде элита мен I-класты мал санын көбейту; бағытталған сұрыптау мен іріктеу (жұптау) арқылы өнімділігін (сүттілігін, еттілігін және жүнділігін) арттыру; жас малды белгілі бағытта өсіру мен күтіп-бағу арқылы олардың асыл тұқымдық сапасын жақсарту.

2.Аналық түйелерді өнімділігіне қарай іріктеп жұптастыру;

Өнімді түйе шаруашылығында мал тұқымын асылдандыру жұмысы олардың дене тұрқының конституциялық типін жақсартумен қатар, жұмсалған қаржы бірлігіне шаққан өнімді (ет, сүт, жүн) көбейту бағытында да жүргізілуі керек.

Дене тұрқының конституциялық типін жақсарту негізгі өнімділіктің – еттілік пен сүттіліктің, сонымен қатар малдың шөл және шөлейт аймақтардағы табиғи-климаттық жағдайларына бейімділігінің төмендемеуі арқылы қол жеткізілуі керек. Мал тұқымын асылдандыру жұмыстарының негізіне іріаумақты селекцияны, яғни бүкіл тұқымды қамтитын асыл тұқымды малдың қорын тиімді пайдалану, тұқым ішіндегі құрылымдарды пайдаланудың тиімді әдістерін қолдану болып табылады.

3.Түйе тұқымының өнімділік бағытына қарай шаруашылықтың сұранысына байланысты жұптастыру әдістері;

Отандық агроөндірістік кешеннің негізгі міндеті түйенің жоғарыөнімді тұқымдарының санын көбейту, сол арқылы халықты сапалы мал өнімдерімен қамтамасыз ету болмақ. Бұл өзекті мәселені түйе шаруашылықтарын гендік материалмен қамтамасыз ету және халықты азық-түлік түрлерімен (ет және сүт өнімдері) және өндірісті шикізатпен (жүн және тері өнімдері) мол қамтамасыз ету арқылы шешуге болады. Шет елдерден әкелінген (импорт) ет-сүт өнімдері биологиялық тұрғыдан аса құнды болып есептелетін түйе өнімдерімен бәсекеге түсе алмайды. Түйе шаруашылығы өнімдерінің премиум-класс тұғырынан орын алу мүмкіндіктері мол, бұл күні бүгінге дейін Қазақстан Республикасы АӨК-нің ғылыми зерттеулерінің негізгі бағыты болып есептеледі.

Түйе етін өндіруді ұлғайту көздерінің бірі қазақ бактрианы мен қазақ дромедарларының санын көбейту болып табылады. Бұл тұқымдар арнайы ет бағытына мамандандырылған. Алдағы уақытта елімізде түйе етін өндіруді ұлғайту мен оның сапасын көтеру тек қана отандық тұқымдардың (қазақ бактрианы мен дромедарлары және олардың түрлі гендік типтері) гендік қорларын тиімді пайдалану арқылы болмақ.

4.Түйе тұқымының өнімділік көрсеткішіне байланысты нарық заманына сұранысқа ие өнімін молайту мақсатында бағытын өзгерту үшін.

Ең алдымен шаруашылықтағы өсіріліп отырған түйе тұқымына қарай бағалап, өнімділік бағыты, тұқымдық стандартқа сәйкестігі, малдың популяциясы мен типі анықталады. Осыдан кейін тұқымдық эталон болып есептелетін үлгі алынады да, өнімділігі жөнінен осы үлгіге сәйкес келетін малдардың саны көбейтіледі. Бұларды іске асыру үшін алдымен шаруашылықтың саласын анықтап, содан кейін алға жоспарлы мақсат қою керек. Осыған орай туындайтын проблемаларды анықтап және оларды жоюдың іс-шарасын жасап, алға қойған мақсатты іске асыруға кірісу қажет.

Селекциялық бағдарлама – бұл белгілі бір популяцияның гендік құрамын өзгертуге бағытталған, тиімділіктің объективті критерияларымен бекітілген жүйелік және құрылымдық бағдарламасы. Малды тазақанды өсіру бір тұқымның ішінде де, сондай-ақ кроссбридинг – екі немесе одан да көп тұқымдарды пайдалану арқылы да жүзеге асырылады.

Селекциялық бағдарламаларға төмендегілер кіреді:

1. *Селекцияның мақсаты* - гендік жақсартуға жататын белгіні анықтап алу. Бұл мақсат алғашында бір рет анықтап алынады, содан кейінгі кезеңдерде ішкі және сыртқы сұранымға сәйкес өзгертулер енгізіліп отырылуы мүмкін. Әсіресе, түйе шаруашылығындағы селекциялық бағдарламалардың нәтижелеріне қол жеткізу шешім қабылданғаннан кейін ұзақ уақытты талап етеді. Бұл селекцияның бағытын анықтау мен қойылатын талаптарға өте мұқияттылықпен қараудың қажет екенін көрсетеді.

2. *Селекциялық межелер* – келесі алынатын ұрпақтың ата-енесіне лайықты кандидаттарды іріктеу үшін малды индекстік түрде бағалауды жүзеге асыру.

3. *Селекцияның сұлбасы (схемасы)* – мал тұқымын тазақанды немесе кроссбридинг арқылы жетілдіру мен өзгертудің сұлбасын жасау. Өнімділіктің қабылданған селекциялық межелеріне сәйкес малды бағытты түрде іріктеу мен сұраптау жұмыстарын жүргізу.

4. *Малды тіркеу (регистрация)* - өнімділік белгілері мен ата-тегінің мәліметтері жөніндегі деректерін есепке алу.

5. *Малды селекциялық және гендік бағалау* - өнімділік индексі бойынша малды кешенді түрде селекциялық бағалау мен оларды маркері бойынша гендік бағалау үшін іріктеу жұмыстарын жүргізу.

6. *Малды іріктеу мен өсіру* – малды селекциялық белгілері (критерии) арқылы іріктеу және табындарды тазақанды немесе кроссбридинг бойынша өсіру үшін жасақтау.

Селекциялық дамудың мониторингі – ауруларға қарсы тұратын резистенттікті төмендететін және гендік өзгергіштікті азайтатын қажетсіз әсерлерді айқындау үшін өткізіледі.

7. *Малды гендік түрде жақсарту мен олардың таралуын көбейту* - белгілі бір экологиялық, табиғи және климаттық жағдайда белгіленген селекциялық белгілері гендік түрде жақсартылған малдардың санын көбейту.

Шаруашылықтарға «Асыл тұқымды мал шаруашылығы» статусын алу үшін қойылатын талаптар минимумы

Көрсеткіштер		Түйе тұқымы	
		Қос өркешті	Бір өркешті
Түйе саны, бас	Бура (үлек)	8	4
	Інген (аналық)	120	60
Бонитировка бойынша кешенді бағалау, %	Бура (үлек), элита	100	100
	Інген (аналық), элита	20	10
Сатылған жас малдардың класы, оның ішінде элита, %		60	55
Қаржы жағдайы		Ағымдағы ликвидтік коэффициенті 0,8-ден артық	
Шаруашылықтың негізгі түрінің қаржылық нәтижелері		Зиян емес	
Шаруашылықтың малдәрігерлік-санитарлық жағдайы		Соңғы 12 ай бойы малдар жұқпалы аурулармен ауырмаған	

В қосымшасы Түйе тұқымына берілген маркалар

Тұқымның аты	маркасы
Қазақтың қос өркешті түйесі	КБ
Түрікмен аруанасы	ТД
Қазақ нары	КН

Г қосымшасы Түйелерді МАТМК-на жазғанда Қазақстан Республикасы облыстарына берілген маркалар

№	Облыс аты	маркасы
1	Ақтөбе	АКТ
2	Алмата	АЛМ
3	Атырау	АТР

4	Жамбыл	ЖМБ
5	Батыс Қазақстан	БҚО
6	Қарағанды	ҚРГ
7	Қызылорда	ҚЗО
8	Маңғыстау	МНГ
9	Оңтүстік Қазақстан	ОҚО
10	Шығыс Қазақстан	ШҚО
11	Солтүстік Қазақстан	СҚО

Асыл тұқымды түйе шаруашылығында құжаттарды толтырудың маңыздылығы зор роль атқарады. Асыл тұқымды аталық пен аналықтарға арналған **форма-1,2карточкасы** алғашқы 2,5 жаста бонитировкадан өкнен бастап әрбір асылтұқымды түйе тұқымына арнайы толтырылады. Асыл тұқымды аналық карточкасы. Аналық түйелерді қашыру және төлдетуді есепке алу **форма-3** журналы, **форма-4** журналы түйелердің сүт өнімділігі және **форма-5** журналы жүн өнімділігі, **форма-6-айлық** тайлақтарды таңбалау журналы, **форма-7** журналы әрбір асылтұқымды түйелердің жас ерекшелігі бойынша алынға көрсеткіштер жиынтығын есепке журналы, Бағалаудан өткен түйелердің нәтижесін қорытындылау журналы форма-8 болып табылады. Жоғарыда көрсетілген **1-8дейінгі форма** журналыдың орны ерекше асыл тұқымды түйелерді есепке алу кезінде.

Түрікмен дромеданын өсіріп тек сүт өндіруші шаруаларға жүн өнімділігін арттыру мақсатында осы селекциялық –асылдандыру жұмыстарын жүргізу өте тиімді. Етті-сүтті бағыттағы түйе тұқымын жүн-сүтті бағытқа қалай ауыстыру үшін қазақтың айыр өркешті бактриан тұқымды түйе малының аталықтармен аналықтарына селекциялық –асылдандыру арқылы шаруашылықтың сұранысына байланысты інгендерге түркімен дромедар түйе тұқымының аталық үлектерімен жұптастыру арқылы жүнді- сүтті-етті болып келетін будан түйелерді шығару арқылы түйткілді мәселені шеудің тимді жолы. Сүт бағытындағы түркімен дромедар түйе тұқымына жүн өнімділігін арттыру үшін, бактриан тұқымыныңды қазақтың айыр өркешті аталықтарын пайдалану арқылы жүнді-сүтті бағыттағы аталық желілердің ұрпақтарының аталықтармен шағылыстыруға кеңес беремін. Бұл жерде селекциялық- асылдандыру белгілі бір шаруа қожалықтың басшысымен келісе отырып аналық бастың екі бағытта жұптастыру жұмыстарын жүргізуге болатынын айтар едім.

-Қоспақ – бұл нар-маяның бірінші ұрпағының аналықтарын бактриандардың қазақ тұқымымен сіңіру арқылы алынған түйелер тобы. Бактрианның қан құрамының үлесіне қарай қоспақ бал-қоспақ (қоспақ-1 синонимі) (бактриан 75%, дромедар 25%), мырза-қоспақ (қоспақ-2 синонимі) (бактриан 87,5%, дромедар 12,5%), нар-қоспақ (қоспақ-3 синонимі) (бактриан 93,75%, дромедар 6,25%). Бактриандардың қан мөлшері өскен сайын қоспақтарда тірі салмақтың және дененің негізгі өлшемдерінің жоғарылауы байқалады.

Құрт – бірінші ұрпақ будандарын түрікмен дромедар тұқымының еркектерімен сіңіру арқылы өсірілетін түйелер тобы. Дромедар қанына

байланысты курт бөлінеді: курт-1 (синоним жун, кохерт)-бұл кіші топтың кресттерінде сәйкесінше дромедар қанының 3/4 және бактриан қанының 1/4 бөлігі бар; курт II (синоним курт, сапалдырык)-87,5% дромедар және 12,5% бактриан; курт III-93,75% дромедар және 6,25% бактриан; курт - 1У (қазақ аруана) - 96,875% дромедар және 3,125% бактриан. Курт тобының кресттерінде білектердің әлсіз анықталған шеті бар бір ықшам төбе бар, ол әр жаңа буынмен жұтылған кезде аз байқалады, оның іздері 5-6 ұрпаққа дейін сақталады. Курт будандарында түрікмен дромедарына жұтылған кезде тірі салмақтың азаюы және қазақ бактрианының қан үлесінің азаюына қарай сүт шығымының ұлғаюы анықталды. Мұның бәрі сүт өнімділігі деңгейінің мұрагерлік процесінде түрікмен дромедары, ал тірі салмағы бойынша қазақ бактриандары басым екенін көрсетеді.

Фермерлерге ұсыныс

1. Түйе шаруашылығында түйе тұқымын асылдандырудың маңызы зор.
2. Селекциялық асылдандыру кезінде іріктеу мен сұрыптау өте қажет.
3. Асыл тұқымды малдың өнімділігіне қарай іріктеліп, жұптастыру қажет.
4. Асыл тұқымды шаруашылықтарда мал дәрігері мен зоотехниктің ролі ерекше.

Пайдаланылған әдебиетке шолу:

Тазақанды түйелердің селекциясы мен бонитировкасы
А.БАЙМҰҚАНОВ, Д.А. БАЙМҰҚАНОВ, И.АХМЕТ
Жарық көрген 05.01.2014жыл

«Оңтүстік-Батыс мал және өсімдік шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты» ЖШС-ның
басқарма төрағасы

С.Ә.Қаныбеков

Эксперт

А.С. Теңлибаева

ҚОСЫМШАЛАР

Форма 1. Аталық карточкасы

Қазақстан Республикасы	Вид нумерации	Оң жақ правое	Сол жақ левое	Түсі, белгілері Масть и приметы
Шаруашылық Хозяйство				
Дәрежесі Статус	Боксе таңбасы Тавро на бедре			
Ауданы Район				
Облысы Область				
Лақап аты, Кличка	Құлақ сырағасы Серьга в ухе			
Туылған күн Дата рождения				
Тұқымы, тұқымішілік Порода, породность				
МАМК № Номер по ГКПЖ				
Қазақстан Республикасы Республика Казахстан				

1. Родословная

	Енесі (МАТЬ)				Әкесі (ОТЕЦ)			
Жеке нөмер №								
Тұқым, тұқымішілік								
Лақап аты								
МАМК №								
Туылған кү								
Тірі салмағы, кг								
Кешенді клас								
Жеке нөмер №								
	ЕЕ		ЕӨ		ӨЕ		ОО	
Жеке нөмер.№								
Тұқым, тұқымішілік								
Лақап аты								
МАМК №								
Туылған күн								
Тірі салмағы а, кг								
Кешенді класс								
	ЕЕЕ	ЕЕӨ	ЕӨЕ	ЕӨӨ	ӨЕЕ	ӨЕӨ	ӨӨЕ	ӨӨӨ
Жеке нөмер №								

Тұқым, тұқымішілік							
Лақап аты							
МАМК №							
Туылған кү							
Тірі салмағ кг							
Кешенді класс							

2 Бонитировканың нәтижесі

	Жасы			2,5 жас			6,5 лет		
	2,5 жыл	6,5 жыл		Жақсы (6-10)	Қанағаттанарлық (1-5)	Нашар (0)	Жақсы (6-10)	Қанағаттанарлық (1-5)	Нашар (0)
	Көрсеткіштері	көрсеткіштері							
Биктігі , см			Типтің жалпы денебітімі						
Қиғаш ұзындығы , см			Құрлысы						
Кеуде орамы, см			Басы						
Жіліншік орамы, см			Мойыны						
Тірі салмағы, кг			Кеуде қуысы						
Жүн түсімі, кг			Өркеші						
Сырт пішініне берілген ұпай			Саны						
Т.А.Ө., өлшем алған тұлғаның қолы.			Алдыңғы аяғы						
			Артқы аяғы						
			Сүйектілігі						
			Бұлшық еті						
			Бағалаудан өткізген тұлғаның Т.А.Ө.және қолы						

2.1 дене бітімі және өнімділігі

2.2 стати и экстерьер

3. Асыл тұқымды пайдаланылған племенное использование

4. Кешенді баға комплексная оценка

Ұырықтандырған күні айы	Бекітілген аналық түйе			Бекітілген төлдер				Белгілері	Жасы	
	Барлық Бас	Бұның ішінде в том числе		Еркек		Ұрғашы			2,5жас	6,5жас
		Асылтұқымды	Пайдаланылып жүрген	Асыл тұқымды племенные	Пайдаланылып жүрген пользователи	Асыл тұқымды племенные	Пайдаланылып жүрген пользователи			
								Тпитің шығу тегі		
								Өлшемдері және тірі салмағы кг.		
								Сырт пішіні		
								Сүтілігі		
								Жүн түсімі		
								Қалыптасу сапасы		
								Ұрпақ сапасы		
								Класс		
								Типтің Конституциясы		
								Бағалаудан өткізген тұлғаның Т.А.Ә.және қолы		
Ұсақ белгілері								Көбейту әдісі		

Шаруашылық басшысы

Бас зоотехник

Селекционер – Зоотехник

Т.А.Ә.ж/е қолы

Т.А.Ә.ж/е қолы

Т.А.Ә.ж/е қолы

тұқымшылдық								
Лақап аты								
МАМК №								
Туылған күн								
Тірі салмағы, кг								
Кешенді класс								

**2. Бонитировка мәліметтері
и экстерьера**

2.1 Дене өлшемі және өнімділігі

2.2 статьи

Белгілері	Жасы	
	Керсеткіштер	көрсеткіштер показатели
Биіктігі		
Қиғаш ұзындығы,		
Кеуде орам		
Жіліншік орам		
Сүтілігі		
Тірі салмағы, Живая масса		
Жүн түсімі		
Сырт пішінінің ұпаы		
Өлшемді алғанның Т.А.Ә.ж/е қолы		

Белгілері	2, 5-жыл			6, 5-жыл		
	Жақсы (6-10)	Қанағатарл ық (1-5)	Нашар (0)	Жақсы (6-10)	Қанағатарлық (1-5)	Нашар (0)
Жалпы денебітімі типтің						
Құрлысы						
Басы						
Мойыны						
Көкрек қуысы						
Өркеші						
Саны						
Алдыңғы аяғы,						
Артқы аяғы						
Костяк						
Желін үрпісі						
Баға берген тұлғаның қолы Т.А.Ә.						

3. асыл тұқымды пайдалануы

Ұрықтанғау рықтанғанк үні айы жыл	Бекітілген аталықтың лақап аты	Жеке . №	Төлдеген күн	Ботаның жынысы	Тірі салмағы ботаның	Тағайындалп айдаланылға н төл,

4. Кешенді бағалау

Белгілері	Жасы	
	2, 5жас	6, 5жас
Типтің шығу тегі		
Өлшем және тірі салмағы		
Сырт пішіні		
Сүтілігі		
Жүні түсімі		
Қалыптасу сапасы		
Ұрпақ сапасы		
Класс		

							Конституциональный тип		
							А.Т.Ө. тұлғаның қолы		
Ұсақ белгілері							Көбейту әдісі		

Шаруашылық басшысы

Бас зоотехник

Селекционер Зоотехник

_____
(Ф.И.О., подпись)

_____
(Ф.И.О., подпись)

_____
(Ф.И.О., подпись)

Форма 3-В

Қазақстан республикасы
Облысы
Ауданы
Дәрежесі
Тұқым түрлері

Қазақстан республикасы
ауылшаруашылығы министрлігінің
бұйрығымен бекітілген

« _____ » _____ 20 ____ жыл № _____

Боталаған түйелермен ұрықтанған аналықтарды тіркеу журналы

20----жылы

Шаруашылық _____

№ р/с	Аналыққа мінездеме				Аталыққа мінездеме Характеристика производителя	Боталаған		Ботаның жеке нөмері №,	Ботаның Тірі салмағы, кг.	ТҮЙЕ БУАЗДЫ Қ МЕРЗІМ
	Лақап	Жеке	Тұқымы,	с		Күні,	Ботаның			

	аты,	нөмері ,. №	қымішілік		Ұрықтанған күні, айы, жылы	Лақап аты,	Жеке нөмері . №	класс	Тұқымы, Тұқымішілік ь	айы, жылы	жынысы			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

4-Т Үлгі

Қазақстан республикасы
ауылшаруашылығы министрінің
бұйрығымен бекіткен

Қазақстан республикасы
Облысы
Ауданы
Дәрежесі
Тұқым түрлері

« _____ » _____ 20__ жылы
№ _____

Жас боталы аналықтарды есепке алып, сүтілігін тіркеу журналы

Шаруашылық _____

№ р/с	Лақап аты аналықтың, жеке нөмері №	Аналық тың боталаған Күні, айы, жылы	Төлдің мәліметі				Жасындағы ботаның тірі салмағы кг				Тайлақтың жүн түсімі, кг		
			Ботаның лақап аты,	Жеке №	Жыныс	Түсі	3 күн	6 айлық	18айлық	30айлық	12айлық	24айлық	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Аналықтың сүт өнімділігі													
3-айлық сауым					4-айлық сауым					Отраша			
Орташа тәуліктік сауылған сүт., кг	Бота емізгенде тәуліктік сүт өнімділігі	Ұпайы	майлылығы , %	Ақуыз, %	Орташа тәуліктік сүт, кг	Бота емізгенде тәуліктік сүт өнімділігі	Ұпайы	майлылығы , %	ақуыз, %	Орташа тәуліктік сүт кг	Ұпайы	майлылығы , %	ақуыз, %
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27

5-Үлгі

Түйелердің жүн түсімін тіркеу журналы

20-----жылдан 20 _____

Шаруашылық _____

№ р/с	Есепке алынған күн	Лақап аты	Жеке нөмері №,	Жынысы	Жасы	Тұқымы ТҰҚЫМДЫЛЫҒЫ	Түсі	Жүн түсімі, кг

6-Т үлгі

Қазақстан республикасы
Облысы
Ауданы
Дәрежесі
Тұқым түрлері

Қазақстан республикасы
Ауылшаруашылығы министрлігінің
бұйрғымен бекіткен

« _____ » _____ 20__ ЖЫЛ № _____

Жас боталарды есепке алу журналы

20----- 20 _____ ЖЫЛ

Шаруашылық _____

№ р/с	Лақап аты,	Жеке, нөмері №	Туылған күні	Жынысы	Түсімен белгілері	Қосымша белгілері

7-Үлгі Форма 7-В

Қазақстан республикасы
Облысы
Ауданы
Шаруашылық
Дәрежесі
Тұқым түрлері

Қазақстан республикасы
ауыл шаруашылығы
министрлігінің бұйырығымен бекіткен

от « _____ » _____ 20__ жылы № _____

Түйелердің бонитировкасың жиынтық ведомості нәтижесі

20__ жыл

Бағалаушы тұлға	Аты жөні